

KULTURVÄRDERINGSPROJEKTET I SÄFFLE PASTORAT

Kulturhistorisk värdering:

5	Omistlig ur ett nationellt perspektiv
4	Omistlig ur ett regionalt perspektiv
3	Mycket värdefull
2	Värdefull
1	Av ringa intresse

10. SVANSKOGS KYRKA	11. SÄFFLE KYRKA	12. SÖDRA NY KYRKA
LAGSKYDD <u>Kulturmiljölagen:</u> Kyrkligt kulturminne, 4 kap. KML ,tillkommen före utgången av år 1939. Omfattas av tillståndsplikt 4kap.3§. <u>Kommunala områdesbestämmelser:</u> Det kulturhistoriska värdet ligger dels i den sammanhållna miljöbilden, dels i befintlig bebyggelses utformning, utförande, materialval och färgsättning. Utökad lovplikt. <i>Området är utpekad i kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland (ej juridiskt bindande skydd men kunskapsunderlag inför prövning av PBL). De gamla ekarna intill kyrkan är utpekade som naturminne.</i>	LAGSKYDD <u>Kulturmiljölagen:</u> Kyrkligt kulturminne. 4 kap. KML ,Tillkommen efter utgången av år 1939. Omfattas enligt 4kap. 4§ av tillståndsplikt. <u>Kommunala områdesbestämmelser:</u> Detaljplan från 1960 för kvarteret Kyrkan, där kyrkan byggdes år 1965, är angivet som ”Område för allmänt ändamål”. <i>Ingår i ett större område som är utpekad i kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland (ej juridiskt bindande skydd men kunskapsunderlag inför prövning av PBL).</i>	LAGSKYDD <u>Kulturmiljölagen:</u> Kyrkligt kulturminne, 4 kap. KML ,tillkommen före utgången av år 1939. Omfattas av tillståndsplikt 4kap.3§. <u>Kommunala områdesbestämmelser:</u> Det kulturhistoriska värdet ligger dels i den sammanhållna miljöbilden, dels i befintlig bebyggelses utformning, utförande, materialval och färgsättning. Utökad lovplikt. <i>Kyrkan och närområdet är utpekad i kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland (ej juridiskt bindande skydd men kunskapsunderlag inför prövning av PBL). Utpekad kulturväg finns intill kyrkan (trafikverket).</i>
PLATSEN	PLATSEN	PLATSEN
Fornlämningar I området Svaneholm-Svanskog finns ett antal lämningar från nyare tid, däribland stenbroar, industrilämningar (järnbruk) och bytomter. I närområdet har det även gjorts lösfynd av bland annat en guldbrakteater och en skafthålsyxa. Kyrkplatsen benämns i vissa källor som en ursprunglig hednisk offerplats.	Fornlämningar Området kring Byälvens mynning i Vänern har sedan mycket länge varit bebott och här finns många lämningar från förhistorisk. Strax intill kyrkoanläggningen finns t.ex. en av de fyra storhögarna från järnåldern som ligger längs Byälvens västra strand.	Fornlämningar Ett stycke söder om kyrkan i skogsmarken finns gravsättningar från brons/järnålder. I närområdet finns även lämningar från medeltid/nyare tid bland annat bytomter, kvarn, torplämning och plats med tradition.
Socknen och kyrkplatsens historia Svanskogs socken har medeltida ursprung. Namnet skrevs 1503 Swanskog och betyder 'Skogsbygden kring Svansjöarna', där namnet på Svansjöarna kommer från förekomst av svan. Trakten kring Svanskogs kyrka var en utpräglad agrarbygd fram till slutet av 1600-talet då patron Carl Uggle på platsen lät anlägga ett stångjärnsbruk som med tiden blev ett av västra Värmlands mest betydelsefulla. På 1800-talet ändrades brukets järnhantering till trävaruproduktion. Den nuvarande kyrkan har troligen haft en eller två äldre föregångare, och sägs ha föregåtts av en medeltida träkyrka på samma plats. Den tidigare kyrkobyggnaden antas ha haft måtten cirka 9 x 7 meter. Detta mått motsvarar dagens kor och det har spekulerats i att kyrkan påbyggdes 1733 till dagens korskyrka. Inga belägg finns dock för denna uppgift. Kyrkan finns markerad på en karta från 1698, och var troligen från slutet av 1300-talet eller början av 1400-talet. År 1954 företogs en arkeologisk utgrävning för att kartlägga den gamla kyrkans läge. Grunden befanns var omsorgsfullt lagd av natursten i kallmur, och kyrkan var troligen uppförd av timmer med knutade hörn samt spånklädd. Fynd av skelettdelar hittades under nuvarande vapenhuset 1949.	Socknen och kyrkplatsens historia Säffle blev stad 1951, vilket betyder att Säffle är Sveriges yngsta och sista stad. By kyrka, strax söder om samhället, tjänade tidigare som församlingskyrka. Sedan Säffle kyrka uppfördes inne i samhället 1965, flyttade den administrativa delen dit. (Kapellet Betlehem användes för gudstjänster från och med 1911 då Säffle blev en kapellförsamling. Kapellet invigdes dock först 1920 av biskop Ekelund.)	Socknen och kyrkplatsens historia Södra Ny socken har medeltida ursprung och omtalas i skriftliga källor första gången 1473 i samband med ett ägосkifte. Socknen omnämns också i ett medeltida brev från år 1518. I Västgötalagen omnämns Södra Ny som tillhörande Slottbo härad. Miljön kring kyrkan präglas av månghundraårig agrar verksamhet, och kyrkan med intilliggande Sjönnébols gård har alltsedan medeltiden utgjort traktens centralpunkt. Nuvarande kyrka byggdes 1757-1773. Den ersatte då en äldre intilliggande medeltida träkyrka som auktionerades bort 1774. Alla spår av den gamla kyrkan, som låg nordväst om nuvarande, togs bort, men ett antal inventarier överflyttades till den nya kyrkan. Den gamla kyrkan var en timrad träkyrka med läktare och vapenhus. Bredvid den stod en klockstapel. Golv fanns endast i gången och i koret. Bänkarna stod direkt på jorden.
Tidigare kyrkplatser Under medeltiden var Svanskog delad i två skilda socknar med kyrka i Mellansvan och kapell vid Ämmeskog i Hedane. Ämmeskog uppgick under 1500-talet i Svanskog, vilket är ovanligt i Värmland.	Tidigare kyrkplatser	Tidigare kyrkplatser En första kyrka sägs ha stått söder om landsvägen på Lofteruds ägor. Det skulle således vara en andra kyrka som stod strax nordväst om den nuvarande.
MILJÖN	MILJÖN	MILJÖN
Kyrkans läge i landskapet Kyrkan ligger på en kyrkotomt på en kulle ovanför sjön Mellansvan, norr om samhället Svanskog invid Svaneholms herrgård, och har stora landskapseстетiska värden.	Kyrkans läge i landskapet Kyrkoanläggningen i Säffle ligger centralt i samhället och är inbäddad i en parkmiljö med gräsytor och stora lövträd.	Kyrkans läge i landskapet Kyrkan ligger på en liten höjd vid en trevägskorsning i ett hävdad jordbrukslandskap. Kyrka och kyrkogård utgör en samlad miljö med medeltida förankring och fungerar som historisk symbol och tidsdokument i socknen. Kyrkan har också ett landskapseстетiskt värde. Öster om kyrkan leder en lövträdsallé fram till Sjönnébols gård, tidigare socknens dominerande jordegendom till vilken hörde betydande arealer skogs- och åkermark med torp och statarboställen.
Bebyggelse	Bebyggelse	Bebyggelse

Bilaga 2 d

Kyrkoanläggningen består förutom av kyrkan av ett församlingshus (1985) och en f.d. sockenstuga (1910, apterad till församlingsbruk 1956 men numera i privat ägo), samt en från 1814 avdelad kyrkogård med kapell (1950), förrådsbyggnad (1990) och garage. Kyrkomiljön är granne med Svaneholms herrgård (under medeltiden prästgård). Svanskogs samhälle domineras idag av brukets moderna verkstadsbyggnader, egnahem från 1900-talet samt modernare villor. Svanskogs prästgård, numera privatägd, ligger placerad i Södra Skarbol ungefär en kilometer söder om kyrkan efter den gamla sockenvägen. Prästgården intar en särställning bland länets prästgårdar genom sin huvudbyggnads storslagenhet (klassad som 1b, mycket värdefull, regionalt intresse, enligt 1974 års klassificering). Skyddsföreskrifter finns sen 1998. Huvudbyggnaden uppfördes på 1796-98 och är timrad i två våningar med vind och delvis utgrävd källare. Huset har ett skiffertäckt relativt flackt sadeltak. Fasaden är klädd med stående locklistpanel, målad i gult med vita detaljer. Planen är ursprungligen sexdelad, med en magnifik gustavianskt utsmyckad trappuppgång placerad mot gaveln i nordväst. Herrgårdens drängstuga i södra flygeln användes som sockenstuga innan en riktigt sockenstuga byggdes.	De flesta byggnaderna runt omkring är uppförda av rött tegel. Här finns bland annat en skola, ett vattentorn, en transformatorstation och bostadshus alla uppförda kring sekelskiftet 1800/1900. Här finns också ett flerfamiljshus i rött tegel från 1900-talets mitt. I kyrkoanläggningen ingår förutom kyrkokomplexet också en klockstapel. Församlingshem och pastorsexpedition finns i den mot kyrkan vinkelställda byggnadsdelen.	Kyrkoanläggningen består förutom av kyrka även av ett fd bårhus (1919), ett pumphus (1954) samt ett stegförvaringshus (öster om kyrkan). Utanför kyrkogårdstomten, norr om kyrkogården, ligger en ekonomibyggnad (1997) inrymmandes verkstad och vaktmästarlokal. På andra sidan sockenvägen väster om kyrkan ligger en fd stallbyggnad (1919), numera nyttjad som förråd. I anslutning nordöst om kyrkomiljön ligger en fd skolbyggnad. Prästgården ligger efter vägen till Värmlandsbro men är sedan 1960-talet i privat ägo. Församlingshem saknas, vid behov används bygdegården.
NATURVÄRDEN	NATURVÄRDEN	NATURVÄRDEN
Skyddsvärda träd	Skyddsvärda träd	Skyddsvärda träd
1 Alm omkr. över 3 m – Röd, 2 Almar omkr. över 2 m – Röd, 3 Askar omkr. över 3 m – Röd, 1 Ask omkr. över 2 m – Röd, 1 Lind omkr. över 2 m – Orange/Gul, 1 Lönn omkr. över 2 m - Orange/Gul, 2 Alléer med blandade ädellövträd – Gul, Hålträd 1 Lönn, 1 Al, 1 Alm och 1 Tall – Gul	Inga träd finns upptagna i Länsstyrelsens inventering.	2 Askar omkr. över 2 m – Gul, 1 Alm omkr. över 3 m – Röd, 1 Alm omkr. över 2 m – Röd, 1 Asp omkr. över 2 m – Gul, 1 Björk omkr. över 2 m – Gul
Skyddsvärda arter och biotoper	Skyddsvärda arter och biotoper	Skyddsvärda arter och biotoper
Stenmurar har höga miljövärden och en viktig funktion i ekosystemet genom den variation de skapar i jordbrukslandskapet. De utgör livsmiljöer för växt- och djurarter som lavar, mossor, grod- och kräldjur, insekter, spindlar, fåglar och små däggdjur.		Stenmurar har höga miljövärden och en viktig funktion i ekosystemet genom den variation de skapar i jordbrukslandskapet. De utgör livsmiljöer för växt- och djurarter som lavar, mossor, grod- och kräldjur, insekter, spindlar, fåglar och små däggdjur.
Djurliv	Djurliv	Djurliv
Tranor häckar på gårdena bakom kyrkogården. Strandskata har funnits i området.		
KYRKOGÅRDEN	KYRKOGÅRDEN (delas med By)	KYRKOGÅRDEN
Medeltida delar	Medeltida delar	Medeltida delar
En tidigare kyrka finns markerad, på ungefär samma plats som nuvarande kyrka, på en karta från 1698. Kring kyrkan finns en kvadratisk kyrkogård markerad. Denna gamla kyrka och därmed också den gamla kyrkogården runt kyrkan kan ha medeltida ursprung.		Delar av kyrkogården, d.v.s. vid den gamla kyrkplatsen, är medeltida och ligger väster om kyrkan.
Utvidningar och förändringar	Utvidningar och förändringar	Utvidningar och förändringar
Kyrkogården runt kyrkan visade sig i början av 1800-talet vara för liten och omöjlig att utvidga. Enligt en karta från 1788 var kyrkogården då kvadratisk och låg till största delen söder om kyrkan. Den nya kyrkogården anlades cirka 300 meter längre västerut, år 1814. Begravningsplatsens äldsta del finns i söder. Denna utvidgades 1870. År 1925 fylldes begravningsplatsens västra del upp. Därefter utfördes en utvidgning mot norr 1937, efter förslag av länsarkitekt Conny Nyquist. Denna gjorde kyrkogården ungefär dubbelt så stor som tidigare. Minneslunden är ritad 1977 av Säffiles dåvarande stadsträdgårdsmästare J. Wolter. En askgravplats anlades 2011.		Då den gamla kyrkan revs på 1770-talet röjdes kyrkogården och hela området togs i bruk. Kyrkogården utvidgades åt norr 1820. Kyrkogården tycks då ha varit skild från kyrkan, genom sockenvägen. År 1944 restaurerades kyrkogården, efter anvisningar från trädgårdsarkitekt Samuel Kaldén. Området kring kyrkan gavs då den parkliknande karaktär den har idag. 1952 togs området mellan kyrkogården och kyrkan, där sockenvägen tidigare gått, i bruk för begravingar.
Mycket värdefulla gravvårdar	Mycket värdefulla gravvårdar	Mycket värdefulla gravvårdar
Tjugofyra gravvårdar (varav hela kvarteret för släkten Bryntesson upptagits som en post) har i Bevarandeplaner för kyrkogårdar i Säfille pastorat utpekats som ”mycket värdefulla”. Här märks särskilt fyra smidda ringkors från 1700-talet, vilka är placerade vid kyrkan. På ”nya” begravningsplatsen finns bland annat Lennart Ugglas (1777-1820) gravvård vilken omgärdas av ett gjutjärnsstaket, och den utmärkande pyramidala gravvården över talmannen Hans Jansson vilken omges av ett smidesstaket.		14 gravvårdar har i Bevarandeplaner för kyrkogårdar i Säfille pastorat utpekats som ”mycket värdefulla”. Här märks framförallt några gravar med järnstaket, samt ett par gjutjärnskors. Bland yngre gravvårdar kan nämnas rallyförarens Lars-Erik Torphs sten från 1989. Inne i kyrkan finns också flera smidda gravkors från 17-1800-talen.
Bildgravhällar	Bildgravhällar	Bildgravhällar
Strukturer o.dyl.	Strukturer o.dyl.	Strukturer o.dyl.
Ett 10-tal grusgravar varav flera med järnstaket samt grusbelagda huvudgångar ger karaktär åt kyrkogården. En allé av hamlade lindar samt två kastanjer löper från den östra entrén vidare längs huvudgången i begravningsplatsens äldsta del. I de yngre delarna finns rygghäckar i flera av kvarteren.		Gångar är främst grusbelagda, men det förekommer mindre plattbelagda gångar i några delar. I den äldre delen finns ett 50-tal grusgravar och några få järnstaket. De flesta har dock tagits bort och kyrkogården präglas främst av sammanhängande gräsytor. Gravplatserna är främst placerade i nord-sydliga rader.
Minnesstenar, monument och dyligt	Minnesstenar, monument och dyligt	Minnesstenar, monument och dyligt
En minnessten från 1962 över Isac Schullström finns invid tornet. På Kyrkudden finns en minnessten från 1955.		Minnessten på platsen för den gamla kyrkan.
Vegetation	Vegetation	Vegetation
Begravningsplatsen omges inte av någon trädkrans. På begravningsplatsen finns däremot en allé med hamlade lindar och kastanjer, spridda björkar, ekar och granar samt ett stort antal tallar. Utmed ett stycke av stödmuren i väster är en syrénhäck planterad. Det finns ett fåtal kvarters- eller familjegravshäckar, däribland häckar av berberis vid släkten Bryntessons gravplats. I några kvarter finns låga rygghäckar av aronia och liguster.	Söder om kyrkan finns blandade lövträd och buskar som skärmar av mot intilliggande bebyggelse. Öster och norr om breder ett parkområde ut sig. Här finns spridda träd; tall, lönn och lind. Intill klockstapeln finns utsmyckande och avskärmande buskvegetation, bland annat rhododendron och idegran.	Kyrkogården har en trädkrans av ask, björk och en asp. Inne på kyrkogården står spridda träd såsom björk, ornäsbjörk, alm, thuja och gran. Kastanjer bildar en östvästlig allé från huvudingången till grindöppningen i väster. Vid en gravplats från 1800-talets första hälft växer två höga almar.
Kyrkogårdsmur/hägnader och entréer	Kyrkogårdsmur/hägnader och entréer	Kyrkogårdsmur/hägnader och entréer

Bilaga 2 d

Den ”nya” kyrkogården (Edskyrkogården) omgärdas av sten- och stödmurar som i söder har tre olika öppningar med smidesgrindar av varierande ålder. På grinden i nordost finns inskriptionen ”G. Eld 1939”. Smidda kyrkogårdsgrindar efter ritningar av fru Uggle, uppsattes 1830. Muren lär ha uppförts på 1820 av stenen från muren kring den gamla kyrkogården.		Kyrkogården omgärdas idag av en sten- och stödmur med fem ingångar, varav två är i bruk. Järngrindarna är svartmålade och grindstolparna murade av huggen granit. Uppgifter finns om att en gårdsgård sattes upp runt kyrkan 1774
Klockstapel	Klockstapel	Klockstapel
	Den fristående klockstapeln stod färdig 1985 och är ritad av arkitekt Uno Asplund, Karlstad. I stapeln hänger tre kyrkklockor. Dess undre del är klädd med rött tegel. Ovanpå detta vilar en stålkonstruktion och en kopparklädd kupol som bär upp tre kyrkklockor. Kupolen kröns av ett kors. Via en undergång är klockstapeln sammanbyggd med församlingshemmet.	
Övriga byggnader	Övriga byggnader	Övriga byggnader
Ett kapell från 1939 finns på kyrkogården. Detta uppfördes efter ritningar av länsarkitekt Conny Nyquist, och har spånklädd fasad och ett skifferklätt valmat tak med svängda takfall. Interiören är tidstypisk och väl gestaltad. År 1838 byggdes en vintergrav.		Det före detta bårhuset, använt som förråd och avträde, nordväst om kyrkan byggdes 1919. Stegförvaringshus finns. En vintergrav som uppfördes 1820 har funnit norr om kyrkan.
KYRKAN	KYRKAN	KYRKAN
Tillkomstår	Tillkomstår	Tillkomstår
1733, västtornet restes 1738.	1963-65	1757-1773
Byggmästare/arkitekt	Byggmästare/arkitekt	Byggmästare/arkitekt
Byggmästare Philip Eckel (född i Tyskland, död 1743). Eckel har även byggt Visnumns kyrka och var assistent till byggmästare Christian Haller vid uppförandet av Karlstads domkyrka.	Kyrkan uppfördes efter ritningar upprättade av göteborgsarkitekten Gunnar Bornö, som vunnit en av församlingen utlyst arkitekttävling där hela 189 eller 193 förslag inlämnades.	Kyrkan utformades av domkyrkobyggmästaren Christian Haller, men arbetet kom att slutföras först efter hans död av hans elev murarmästare Sven Hertz (bosatt i Hällbostad, Södra Ny socken, född i Kila). Hertz ledde även byggnationen av By, tornen i Bro och Kila, och koret i Millesviks kyrka. Sven Hertz signatur samt en passhake, murslev och hammare finns i relief bakom orgeln.
Donatorer/viktiga personer för kyrkan tillblivelse	Donatorer/viktiga personer för kyrkan tillblivelse	Donatorer/viktiga personer för kyrkan tillblivelse
En av kyrkans tillskyndare var Carl Uggle, grundare till Svaneholms bruk. På västra kyrkportens lås kan man läsa årtalet 1734 och initialerna CU.		Eric G von Echstedt på Sjönnebol var kyrkoföreståndare och kassör under bygget. Intitalerna på tornet utgör en hyllning till honom och hans hustru Ulrica Eleonora Gadde.
Planform	Planform	Planform
Kyrkan har en korsformad plan, med torn i väster. Kyrkan är en av ett tiotal rödfärgade eller tjärade korskyrkor i stiftet, vilka alla är omistliga inslag i det värmländska kyrkolandskapet. Kyrkan kan benämnas som centralkyrka, och är troligen uppförd med Karlstad domkyrka som förebild (som Eckel var med och byggde).	Kyrkoanläggningen bildar tillsammans med församlingslokaler en vinkelformad anläggning som förutom en kyrksal även innehåller ett mindre kapell, församlingshem, pastorsexpedition, samlingssalar och studie- och arbetsrum. Det salsformade kyrkorummet ligger i anläggningens östra del med altaret i söder och en utbyggd sakristia på korpartiets östsida.	Kyrkan är en enskeppig salkyrka med ett rektangulärt långhus, rakt avslutat korparti, utbyggd sakristia i öster samt torn i väster. Kyrkan är den största på Värmlandsnäs, och anpassad efter de många anställda på de närliggande gårdarna Sjönnebol och Ramstad.
Medeltida delar	Medeltida delar	Medeltida delar
Tillbyggnadsfaser	Tillbyggnadsfaser	Tillbyggnadsfaser
Exteriör och planformer är föga förändrade sedan byggnadstiden.	År 2013 byggdes en entré med utvändig handikappanpassad hiss, carport med förråd samt tillfartsramp, vid församlingsdelens sydöstra hörn.	Sakristian utbyggdes åt öster 1871.
Stomme/byggteknik	Stomme/byggteknik	Stomme/byggteknik
Kyrkan är byggd av liggtimmer och upptimrades på endast 22 dagar. Kyrkan betraktas som ett av den värmländska träbyggnadskonstens huvudverk. Takstol XXXX Stenfot lades under hela kyrkan först 1877, då den tidigare stenfoten varit bristfällig redan 1785. 1946 fick kyrkan frostfri grund.	Tegel	Murad av gråsten, som lagts i bruk av låg hållfasthet. Takstolarna är egendomliga (kan ev bero på höjning, se takform och takmaterial). Undre delen är utförd som en ram med en slank horisontell överdel, vilken bär upp innertaket. Två lutande ben bär upp både inner- och yttertak. Övre delen är utförd som en svensk takstol med dubblerade högben och står på den underliggande ramen. Alla knutpunkter är huggna halvt i halvt och försedda med dymlingar.
Torn	Torn	Torn
Det mäktiga tornet restes 1738, på 30 dagar. Årtalet kan ses i smidda siffror på västfasaden. Tornet är spånklätt och består av en bredare bas med karnissvängt spånklätt takfall som kröns av en smalare del avslutad med en spånklädd huv. Fasaden är rödfärgad och takfallen tjärbehandlade. Rödfärgade tornluckor finns i alla fyra väderstreck och mot väster finns två rundbågade fönster och en kyrkport. Tornet påminner om Eckels klockstaplar i Nordmark och Visnum. Tornets yttertak omlades 1968, och renoveras 2000 samt 2011.		Det kraftiga västtornet är samtida med övriga kyrkan. Den kopparslagna huven pryds av ett unikt tornur mot väster, och kröns av en sluten överbyggnad som bär upp ett tunt kors med kulor i ändarna. Tornuret har svart botten, förgyllda visare och romerska siffror. Tornet har synliga svarta ankarslutar och på västfasaden finns initialerna EGvE och UEG, för Eric G von Echstedt och hans hustru Ulrica E Gadde som bodde på gården Sjönnebol, samt årtalet 1757. Två tornluckor finns åt varje väderstreck och mot väster finns ett rundbågat fönster, ett runt fönster, samt en rundbågad port. Tornmuren förstärktes 1966, plåt omlades och rötangrepp lagades
Sakristia	Sakristia	Sakristia
Sakristian stod klar 1758 och är placerad bakom koret i den rakt avslutade korsarmen. Väggarna täcks av breda plank som schablondekorerats i grå och gröna nyanser. Golvet består av smala furubräder som lackats. Taket består av omålade breda plank. I sakristian finns en stor järnbeslagen kista (trol. 1700-tal) som förstärker det ålderdomliga intrycket i sakristian. Under sakristian byggde Magnus Landes år 1740 den Uggleska släktgraven. Under sakristian finns idag en gjuten källarvåning. Sakristian ommålades invändigt 1966. Sakristians fönster har tidigare haft järngaller, vilket tagits bort.	På vänster sidan om koret finns en ingång till sakristian. Väggarna är av vitslammat tegel och golvet är täckt med hyvlad kalksten, lika kyrkorummet.	Sakristian utbyggdes åt öster 1871 och nås via en dörr bakom altarpuppsatsen. Byggnadsdelen har ett ovanligt pulpettak klätt medrektangulärt glavaskiffer. Golvet består av lackade furubräder. Innan 1871 fanns sakristian på ena sidan i korpartiet medan von Echstedtska gravkoret låg på den andra. Taket ströks med benvit slampfärg på 1930-talet.
Vapenhus	Vapenhus	Vapenhus

Bilaga 2 d

I tornbyggnadens vapenhus inreddes 1977 kapprum, toalett samt brud- och skötrum. Vapenhuset förlorade då, trots att man lämnat delar av tornkonstruktionen synlig, mycket av sin karaktär. Taket består av omålade breda plank, medan det mot kyrkorummet lutande golvet består av ett lackat furugolv (trol. från 1977). Väggarna är i mittdelen klädda med målade bräder av varierande bredder. En gammal dörr som såldes på auktion vid renoveringen 1889-90 har återbördats till kyrkan och är upphängd i vapenhusets kapprum.		Vapenhuset är väl bevarat från byggnadstiden och har ett innertak av breda bräder som är bemålade med akantusblad. Taket härstammar från 1670-80, och har tidigare suttit i gamla kyrkan. På trapphusväggen finns limfärgsmarmoreringar i brått och vitt, medan övriga väggar är putsade i crèmevit kulör. Golvet består av natursten. På väggarna hänger smideskors och i taket en senmedeltida ljuskrona. Taket och trapphusväggen konserverades på 1930-talet.
Kyrkklockor	Kyrkklockor	Kyrkklockor
Lillklockan från 1718 är gjuten av Petter Böök, Göteborg. Mellanklockan från 1724 bär aposteln Petrus bild, och är gjuten av Eric Näsman, Karlstad. Storklockan är från 1990. Ytterligare en klocka finns i norra korsarmen. Denna användes 1783-1937 som vällingklocka på Svaneholm, men sågs ha använts i kyrkan efter den s.k. Hannibalsfejden 1645 då norrmännen rövade kyrkan på klockor och silver. Klockan är daterad till 1600-talets mitt.	I klockstapeln hänger tre klockor. Två av klockorna kommer från den gamla klockstapeln vid Tingshuset, vilken invigdes 1926. I samband med kyrkan 20-årsjubileum 1985 fick kyrkan även en lillklocka i gåva.	I tornet finns tre klockor. Stor- och mellanklockan flyttades till Södra Ny från Huggenäs kyrka 1842-43 för de hade fin klang. Nys klockor såldes till Södra Finnskoga, men köptes tillbaka när de togs ur bruk där. Lillklockan som göts för Södra Ny 1725 hängdes då i tornet, och en klocka från 1400-talet placerades på en ställning i korets sydöstra hörn.
EXTERIÖREN	EXTERIÖREN	EXTERIÖREN
Fasadmaterial	Fasadmaterial	Fasadmaterial
Kyrkan är spånklädd och slamfärgad röd. Spånen ligger växelvis med en rad rundade och en rad spetsiga spån. Övervägande delen spån är spjälkade, och här tycks finnas en del äldre spån. På norra korsarmens norra gavel finns smidda ålderdomliga upphängningskrokar. Spånfasaden renoverades på 1940-talet då en stor mängd spån byttes (330 m2 på fasad och 134 m2 på torntak). De rundade spånen var innan renoveringen 45 cm medan de spetsiga var 57, vilket ledde till att täckningen inte blev bra. Man beslutade därför att alla spån skulle göras 45 cm och att spjälkade spån skulle användas. 1961 målades fasaden med ”Falu rödfärg i pulverform som uttröres med dalbränd trätjärä (+ev. terpentin)”. Fasaden renoverades 2000 och 2011.	Rött Höganästegel. Exteriören präglas av en stram, sluten arkitektur och hela kyrkan har ett tidstypiskt formspråk med okomplicerade, funktionsbundna former.	Fasaderna är spritpusade med släta omfattningar runt fönster och dörrar, och avfärgade i vitt. Uppgifter finns om att kyrkan putsats 1768, 1930 och 1966.
Fönster	Fönster	Fönster
Fönstren är rundbågade och de flesta indelade i sex spröjsade bågar, med munbläst glas i ytterbågarna och med blyinfattat färgat glas i innerbågarna. Utvändigt är fönstren målade i brutet vitt, och invändigt i en gråblå kulör. De utvändiga fodren pryds av ett enkelt ornament i form av en ”slutsten” högst upp på bågen. Uppgifter finns om att två fönster på vardera sidan om knuten vid predikstolen togs upp 1790. 1818 åtta fönster i kyrkorummet, samt det lilla vid predikstolen och två små över norra och södra kyrkporten. Det lilla fönstret vid predikstolen sattes igen 1890-91, då även fönstren renoverades och fick nya foder. Det kan konstateras att fönstren längre tillbaka har varit rektangulära. Om de rundbågade fönstren tillkom 1890-91 är dock oklart. Vid 1940-talets renovering togs det lilla fönstret vid predikstolen åter upp, och innerbågarna försågs med ”blyinfattat bränt antikglas”. På senare år har fönstren målats 1990 och 2011.	Kyrkorummet får dagsljus genom högt sittande fasta fönster i östra långväggen. I väster finns två mindre fasta fönster samt ett ros-fönster med glasmålningar av Sven X:et Erixon (se vidare Konstnärlig utsmyckning). Församlingsdelen har öppningsbara vitmålade enlufsfönster.	Fönstren är rundbågiga och spröjsade. Sedan 2016 är de utvändigt målade i en grågrön kulör, från att tidigare varit bruna. Invändigt är fönstren målade i en ljusblå kulör. Fönstren på södra sidan är från 1966, medan de norra är äldre. Fönstren renoverades och försågs med innerbågar 1930. Från renoveringen 1943 finns ritningar på fönster med antikglas i blyspröjs, men detta tycks inte ha utförts.
Takform och takmaterial	Takform och takmaterial	Takform och takmaterial
Det korsformade sadeltaket är valmat vid korsarmarnas gavlar. Takutformningen är vid de inre hörnen mycket märklig. Istället för en ordinär rännadal sneddas taket mellan korsarmarna så att ett eget takfall bildas, vilket är brutet både i sid- och höjddled. Ett klockformat skiffertak finns över ingången till sakristian. Taken är sedan 1816 täckta med rektangulärt glimmerskiffer från Glava. Alla synliga fel lagades på taket 1890, då vinden även isolerades med spån. Skiffertaket lades om 1946.	Det flacka sadeltaket över själva kyrkan är koppartäckt. Församlingsdelen har flacka, dolda tak täckta med papp. Takarbeten och förbättrad invändig takvattenavrinning utfördes 2009-10.	Långhuset har ett mansardformat tak belagt med rektangulärt glavaskiffer. Mansardtakets höjdes något 1828 då den äldre takbeläggningen av spån utbyttes mot skiffer. Sakristians tak har pulpetform, täckt av skiffer. Skiffertaket omlades 1914. Taket reparerades och vinden isolerades 1930. Skiffertaket omlades 1970. Vid detta tillfälle togs underlaget av näver bort.
Kyrkportar	Kyrkportar	Kyrkportar
En kyrkport finns i väster som leder in i till vapenhuset i tornet. En port finns även i söder som leder in i den södra korsarmen. En mindre ingång finns till sakristians på norra fasad. Västra portens dubbeldörr är rundbågad och klädd med profilerade plank som bildar fiskbensmönster. En järnring utgör handtag och nyckelskylten är av 1700-talstyp. På västra kyrkportens lås kan man på insidan läsa året 1734 och initialerna CU. Södra portens dubbeldörr är rektangulär och klädd med profilerade plank i rombmönster och har långa smidda gångjärnsbeslag som löper över hela dörrbladen. Dörrklädseln tillkom på 1940-talet. Uppgifter finns om att 2 st nitdörrar (dubbeldörr) byggdes för södra gaveln 1890-91. Norra kyrkporten sattes igen vid renoveringen 1890.	Ingång till kyrksalen sker från parken och till församlingshemmet från parken via Kyrktorget. Entrén till pastorsexpeditionen sker från gatan. Mindre ingångar finns också till brudkammare, sakristia mm. Kyrkporten är dubbel och klädd med stående profilerade bräder och är lackad.	Kyrkportar finns i väster, söder och norr. Kyrkportarna ombyggdes 1930 och består alla tre av en dubbeldörr med rundbågat överstycke. Portarna är klädda med profilerade bräder som bildar ett fiskbensmönster, och är målade i brun kulör.
Genomgripande restaureringar	Genomgripande restaureringar	Genomgripande restaureringar

Bilaga 2 d

•1889-90 genomgick kyrkan sin första större renovering och ombyggnad efter att förslag av arkitekten Agi Lindegren. Renoveringen innebar att en öppen av sedvanlig bänkinredning av 1800-talstyp insattes och taken kläddes med pärlspont. Västläktaren och orgeln tillkom. •1948 restaurerades kyrkan under ledning av arkitekten Axel Forssén. Avsikten var då att framhäva kyrkans 1700-talskaraktär. De slutna vägganslutna bänkkvarteren med inbyggda elementskydd tillkom. I koret monterades en baldakin över ett dopaltare. •I tornbyggnadens vapenhus inreddes 1977 kapprum, toalett samt brud- och skötrum.	•1988-89 genomgick kyrkan vissa förändringar. De omålade bänkarna målades i en nuvarande rosa kulör. Bänkdynor och mittgångsmatta anskaffades, liksom en ny belysning över altaret. I anslutning till kapprummet installerades en tillgänglighetsanpassad toalett.	•1871 genomfördes en omfattande renovering av interiören under ledning av arkitekt F R Ekberg. Gravkoret och sakristian i korpartiet togs bort och nuvarande sakristia byggdes. Det nyvunna utrymmet i koret gjorde att bänkkvarteret kunde utökas med fem bänkrader. Ny predikstol, nytt altare, nytt golv i koret, nya fönster, införskaffades. Inredningen från denna renovering är hållen i nyklassicism/nyrenässans och målades i vitt med guld. •1930 genomfördes en renovering under ledning av arkitekt Bror Almquist. Kyrkan putsades och långhustaket reparerades. Inne i kyrkan spikades ett nytt innertak på det gamla, och golvet renoverades. Bänkarna ändrades och nya bänkar insattes på läktaren. Orgeln restaurerades och vissa inventarier konserverades av Värmlands konserveringsanstalt. Kyrkorummet målades om i sin helhet för att återskapa 1700-talskulören i blått. Altare och predikstol marmoreras svagt i grön umbra. •1966 genomgick kyrkan en utvändig renovering då vissa partier putsades om. Tornhuvens plåt utbyttes och kyrkan försågs med nya dragstag i järn. I tornet lagades murskador med betongsten. Kyrkan fick nytt regnvattensystem och samtliga fönster på sydsidan utbyttes. Invändigt målades väggarna. •1991-92 utfördes en läktarunderbyggnad. Där inrymdes brudkammare, förråd, toalett, våtrum och kapprum. Handikappsanpassning genomfördes vid den norra långhusentrén. Golven omlades och ventilerades och ny värmeinstallation med bänkvärmare tillkom. Kyrkorummets väggar målades svagt gula, och taket målades om.
INTERIÖREN Kor Korpartiet är något förhöjt, och har ett golv av lackade furubräder. Kormattan är komponerad av Stina Hjortzberg och pryds av symboler för orten. 1942 inrättades en dopplats på korets södra sida över vilken delar av ett gammaltaltarskrank monterades som baldakin. Här står också ett par stolar av Carl Malmsten från 1957. Koret präglas i övrigt, förutom av altaruspsats och predikstol, främst av herrskapsläktaren och den målade draperingen i taket. På herrskapsläktarens barriär står också två änglar som bär psalmnummertavlorna. För familjen Uggle murades 1740 av murmästare Magnus Lander ett gravvalv under kyrkans kor/sakristia. Koret förstörades 1890-91.	INTERIÖREN Kor Det förhöjda koret är stort och rakt avslutat. Väggarna är slammade och golvet är täckt med hyvlad kalksten, lika kyrkorummet. Som kyrkan i stort präglas även koret av okomplicerade, funktionsbundna former. Till vänster om altartavlan vid dopfunten finns ett mindre fönster med glasmålning av Sven X:et Erixon. Till höger om altartavlan hänger ett votivskepp som är en avbildning av Vänerskutan Tor. Kormattan....	INTERIÖREN Kor Koret är förhöjt och rakt avslutat. Golvet är av lackad furu, och tak och väggar är lika kyrkorummets. På östväggen finns texten ”GUD I ALLENA ÄRAN” strax under taklisten. Förutom de fasta inventarierna finns en kyrkvårdsbänk, på södra sidan, över vilken det hänger en bildväv. Till höger om altaruspsatsen står en ställning med en medeltida klocka över vilken det hänger ett krucifix från 1300-talet. På norra väggen hänger en väv i övervägande röda kulörer, och på golvet ligger en kormatta som komponerades av Stina Hjortzberg 1952. I korpartiet fanns från början det von Echstedtska gravkoret på ena sidan och sakristian på den andra. Över dessa rum fanns en korläktare och i mitten över altaret en predikstol (de sistnämnda flyttade från den gamla kyrkan). Vid ombyggnaden 1871 förändrades koret. Den befintliga mur, som utgjorde vägg för sakristia och gravkor, borttogs och altaret flyttades intill östra väggen. Predikstolen flyttades fram till det främre korfönstret. 1830 anges det att det fanns tre förgyllda solar över altaret och på väggen ett allseende öga.
Altaruspsats och altare Altaruspsatsen i senrenässans kom till Svanskog 1736 efter att tidigare ha stått i Östra Fågelviks kyrka och dessförinnan i Kristinehamns kyrka. Den tillverkades troligen 1667 av Kristinehamnsmästaren Bengt Svensson. Huvudmotivet ersattes 1883 av en kopia av en målning av Veronese utförd av pariskonstnären Kerstin von Post. Altaruspsatsen konserverades 1948 då den äldre färgsättningen togs fram efter att ha varit övermålad med svart, guld och silver. Altaruspsatsen konserverades på nytt 1989. Altaruspsatsen skänktes till Kristinehamns kyrka av Oluff Pedersson Jernfelt (1627-1692) men överflyttades 1717 till Östra Fågelvik.	Altaruspsats och altare Den okonventionella altartavlan består av en omålad trärelief skuren av skulptören Sven Lundqvist, Lidingö. Motivet skildrar den lidande Jesus på korset omgiven av sörjande människor och med en soldat till häst som påminnelse om det världsliga liv vi omges av. Altaret är tillverkat av vit ekebergsmarmor som är bruten vid Glanshammar nordväst om Örebro.	Altaruspsats och altare Altaruspsatsen i nyklassicistisk stil är från 1871. Centralmotivet består av ett förgyllt kors med en avlagd törnekrona och med svepeduken draperad på korsarmarna, vilket symboliserar Kristi uppståndelse och seger över döden. Centralmotivet inramas av en triumfbåge med en mäktig arkitrav och texten ”Det är fullbordat”. Altaruspsatsen var från början målad i vitt och guld, men marmoreras svagt i grön umbra 1930. Konservering utfördes 2009.
Altarring Den halvcirkelformade altarringen är från 1890-91 och har svarvade balusterdockor, målade i blå kulörer. En altarring förfärdigades 1734 av mästare Karlgren Karlstad. Altarringen ommålades år 2000.	Altarring Framför altaret finns en rektangulär, delbar altarring av furu.	Altarring Den halvcirkelformade altarringen med bruna balusterdockor och stoppad överliggare och knäfall är från 1871, och behölls oförändrad vid 1930-talets renovering.
Predikstol Den ovanligt praktfulla predikstolen i barockstil tillverkades 1742 av Isac Schullström. Schullström, som vid tiden bodde i Svanskog, har varit verksam i ett trettiotal av stiftets kyrkor. Hans verk kännetecknas av en överdådig rikedom av skulpturer och dekorativa växtornament. Predikstolens korg pryds här av skulpturer av evangelisterna och baldakinen krönt av basunblåsande änglar. Predikstolen reparerades och förgylldes 1889, men har konserverats 1946 och 1989.	Predikstol Predikstolen är tillverkad av lackad furu.	Predikstol Predikstol i nyklassicistisk stil är från 1871. Korgen är prydd med förgyllda symboler, i form av kors, lagtavlor, kalk och ankare. Predikstolen var från början målad i vitt och guld, men marmoreras svagt i grön umbra 1930. Konservering utfördes 2009. Predikstolen från 1660-talet insattes i det nya kyrkorummet år 1773. Den äldre stolen förvaras idag i tornet. (För tidigare placering se Kor).
Dopfundt Dopfunten i täljsten kan dateras till 1200-talet och är ovanligt tunt huggen i ett enda stycke. Dopfunten är avrundat kvadratisk och stilen pekar på impulser från Västergötland. Cuppan pryds av band- och repstavsornamentik, och hela funten är pikhuggen. Funten har ett centralt genomgående uttömningshål.	Dopfundt Vid dopaltaret finns en kubisk dopfundt i ekebergsmarmor.	Dopfundt Dopfunten är sentida och enkelt utformad i trä med åttkantig cuppa och fot. Det lär (enligt Schyman) finnas ett fragment från en medeltida dopfundt, i form av en stenfot.
Orgel Kyrkans första orgeln hade sju stämmor och byggdes 1891 av Åkerman & Lund . En ny orgel med äldre material byggdes 1967 av A Magnussons orgelbyggeri. Värdefulla delar ingår. Den ursprungliga nyklassicistiska orgelfasaden från 1891, som ritades av arkitekt Agi Lindegren, är dock bevarad. Den målades dock i en ny färgsättning 1948. Grönvall utförde en om- och tillbyggnation 1949.	Orgel Den nuvarande orgeln från 1976 har 26 stämmor och är byggd av A Magnussons orgelbyggeri AB i Mölndal. Orgeln är ett gott exempel på Magnussons orgelbyggen från 1970-talet. Generellt kulturhistoriskt värde.	Orgel Orgeln byggdes 1871 av EA Setterquist, men har genomgått en omfattande ombyggnad av Setterquist 1961. En del värdefulla delar i form av pipmaterial från den äldre orgeln ingår i nuvarande orgel. Orgelfasaden är även den från 1871 och hållen i en nyklassicistisk stil med förgyllda ornament. 1819-20 installerades en Eberhardt-orgel på läktaren över koret (nu i Eskilsäter). Denna ersattes av nuvarande orgel som placerades på den 1844-45 uppförda västläktaren.

Bilaga 2 d

Läktare	Läktare	Läktare
Västläktare med orgel tillkom 1891, men utvidgades åt öster 1948. Läktaren bärs upp av fyrkantiga pelare och har en utkragat mittparti. Läktarbarriären har marmorerade listverk i blått och vitt och speglar med blå fyllningar. En senare läktarunderbyggnad finns.	På vänster sidan om koret finns inbyggd läktare med orgel ovanför sakristian. Läktaren byggdes ursprungligen som körläktare.	Västläktaren uppfördes år 1845 av Huggenäsborna som efter sammanslutningen kommit att tillhöra Södra Ny. Läktaren bärs upp av tolv marmorerade pelare, varav några nu är dolda av läktarunderbyggnaden. Barriären är marmorerad i grått och blått. Läktarbarriären målades och marmorerades vid renoveringen 1930, innan dess var den målad i vitt med förgyllning.
Herrskapsläktare	Herrskapsläktare	Herrskapsläktare
Ovanför altaret och sakristian finns en av stiftets få bevarade körläktare, vilken användes av ägarna till Svaneholms Järnbruk. Läktaren uppfördes 1764 och kallas "hennes nåds läktare" efter Emelie Uggle. Dess barriär målades samma år med en gracil blomsterdekor av Isac Schullström. Att placera läktaren i koret var en idé kopierad från domkyrkan i Karlstad och tanken var från början att göra den till en orgelläktare.		Se kor.
Bänkar och kvartersindelning	Bänkar och kvartersindelning	Bänkar och kvartersindelning
Dagens vägganslutna bänkkvarter (8 st) härstammar från 1940-talets renovering. Bänkskärmar och gavlar är försedda med speglar och allt målat i bruna nyanser, med blå dekorlinjer runt speglarna. Uppgifter finns om att kyrkan 1818 hade 20 bänkrader i långhuset och 9 bänkrader i vardera korsarmen. Fram till 1889-90 hade kyrkorummet vägganslutna bänkar med dörrar i karakteristiska slutna kvarter. De ersattes då av en öppen bänkinredning av sedvanlig 1800-talstyp (jmf. Långseruds nuvarande bänkar), vilka ombyggdes på 40-talet. Vid renoveringen 1949 borttogs också 12 bänkar nere i kyrkan och tre bänkar på orgelläktaren. En bänk på vardera sida längst bak togs bort 1997, till förmån för ljudmöbel och skåp. Bänkdelningsprinciper finns dokumenterade från 1735 och gäller delning genom lottning. Bänkfördelningen upphörde 1889.	I kyrkorummet finns öppna träbänkar i två kvarter med mittgång och sidogångar. Under åren 1988-89 målades gavlar och psalmyllor på de då omålade bänkarna i nuvarande rosa kulör, och bänkdynor anskaffades	De slutna bänkarna är till stora delar original från 1700-talet. Tio nya bänkar insattes 1871 (5 på var sida). År 1930 gjordes bänkarna "bekvämare" i långhuset och för läktaren anskaffades nya bänkar. Bänkarna marmorerades och vapensköldarna på de tre främre bänkarna marmorerades. Bänkarna är vägganslutna och har dörrar mot mittgången. De är uppdelade i fyra kvarter så att det bildas korsgångar till entréerna vid långhusväggarna. I kvarteren finns ett förhöjt trägolv. Numrerade bänkdörrar från borttagna bänkar sitter som bröstningspanel på läktarunderbyggnadens väggar mot kyrkorummet. Unika i Värmland är de tre främsta bänkraderna vars dörrar är prydda med vapensköldar. På mansidan för Carl G Hård, Hans Belfrage, EG von Echstedt, och på kvinnosidan för Lovisa U Uggle, Brita Roos, och Ulrica E Gadde. Bänkarna marmorerades i berlinerblått 1777. År 1871 målades bänkinredningen i ekimitation. Bänkarna indelades förr (1778) efter hemman. Tolv bänkar togs bort för läktarunderbyggnaden på 1990-talet.
Dekormåleri	Dekormåleri	Dekormåleri
Taklisten och takets utkragning är marmorerad samt smyckat med något som liknar akanthusblad. En sol finns i korsmitten. Marmorering finns även på läktarna.		I vapenhusets tak finns dekorativt bemålade bräder från 1670-80, vilka tidigare prytt den gamla kyrkan. Trapphusväggen i vapenhuset har limfärgsmarmorering från 1700-talet. Kyrkorummets taklist, bänkar och läktarbarriär har marmoreringar från renoveringen 1930 som syftade till att återställa 1700-talskaraktären. Under sent 1700-tal målades kyrkans snickerier i "berliner-blå marmorering" och väggarna runt fönstren dekorerades med "målade gardiner". De senare överkalkades 1822.
Figurativt måleri	Figurativt måleri	Figurativt måleri
Herrskapsläktarbarriären är utsmyckad med blomsterdekor från 1765, gjord av Isac Schullström. I taket ovan herrskapsläktare finns en drapering.		Figurativt måleri från 1700-talet finns i form av vapensköldar på de tre främre bänkradernas dörrar.
Konstnärlig utsmyckning	Konstnärlig utsmyckning	Konstnärlig utsmyckning
	Det färgrika glasmosaikfönstret vid koret och det mindre fönstret vid dopfunten är båda komponerade av konstprofessorn Sven X-et Erixson. Korfönstret består av 21 separata glasmålningar med bibliska motiv symboliserande bland annat bloddropparna från Kristi fem sår, de fyra evangelisterna och fyra olika folkslag. Målningen "Byggandet av Noaks ark" av Isabella Laurell-Kristenson. Kerstin Rågmarks batik "Bed och arbete", i kapellet. Gobelängen "Tio jungfrur" av Anna Lisa Odelqvist-Kruse. Silverkorset på altaret är tillverkat av Sigurd Persson.	Väv av textilkonstnären Birgitta Axelsson, Säffle, 1991. Väv av Christina Westmans vävkammare, Göteborg, 1989.
Innertak/valv/dragstag	Innertak/valv/dragstag	Innertak/valv/dragstag
Kyrkorummet täcks av två korsformat brunlaserat trätunnvalv med en bred utkragning vid väggarna med marmorering och dekormåleri. Målad dekor finns i korsmitten i form av en sol. En träbalk finns i taket i varje korsarm. Ursprungligen var taket vitt, men kläddes 1889-90 med pärlspont, vilken liksom den vita färgen avlägsnades vid 1940-talets renovering.	Det platta innertaket är av omålat trä.	Det blåmålade taket är från 1930 då ett nytt innertak spikades på det gamla. Kyrkorummet målades om i sin helhet för att återskapa 1700-talskulören i blått, och den profilerade taklisten marmorerades med den gamla marmoreringen som förlaga. De blåmålade dragstagen sattes in 1966. Uppgifter finns om att taket målades med en oljestark slamfärg i nuvarande dämpade blå färg 1930. Inga spår efter bemålning återfanns i det gamla innertaket.
Innerväggar	Innerväggar	Innerväggar
Väggarna är klädda med plank av varierande bredder. Under bröstlisten är väggarna strålaserade i brunt, lika bänkarna, och över listen är de målade i brutet vitt. Kyrkans innerväggar fodrades 1813. Tidigare hade timret varit bart. Ommålning av kyrkorummet skedde 1890 enligt den tidens ideal i mörkare "orena" färger. 1943 tvättades väggarna och målades i nuvarande färgsättning.	Innerväggarna består av slammat tegel, i en gråvit kulör.	De putsade väggarna är sedan 1992 avfärgade i en svagt gulbeige kulör. Väggarna putslagades och avfärgades 1930, men även 1966.
Golv	Golv	Golv
Kyrkan har idag lackade trägolv i alla utrymmen. Uppgifter finns om kyrkan 1783 fick ett "bättre" golv som ersatte ett stampat jordgolv. 1816 lades gråstenshällar i gångarna och bänkkvarteren försågs med kullersten och sand. Så såg sedan golvet ut fram till 1889 då golven omlades med nya golvbjälkar och trossbotten. Stengolvet i gångarna finns dock ligga kvar under trägolvet.	Golvet är täckt med hyvlad kalksten.	Kyrkan har kalkstensgolv i gångarna, naturstensgolv i vapenhuset, medan övriga golv är av trä. Trägolv lades i kyrkan 1768-70. Detta ersattes 1782 av ett kalkstensgolv. Nytt golv i koret inlades 1871, och kyrkgångarnas golvnivå höjdes. 1930 höjdes golvet, som tidigare låg på marken, och lades fritt vilande på gjutna betongbjälkar. Golven omlades och ventilerades 1992.
Dörrar	Dörrar	Dörrar

Bilaga 2 d

invändiga dörrar fick utanpåliggande fyllningar vid 1940-talets renovering, och är målade med oljefärg i dova beige, blå och grå kulörer.	Från kyrkorummet finns en stor skjutdörr till det intilliggande församlingshemmet.	Dörren mellan långhus och vapenhus är en rundbågad plankdörr klädd med profilerade bräder.
Uppvärmning	Uppvärmning	Uppvärmning
En ”värmeugn” installerades 1890. Uppvärmning med lågtrycksånga installerades 1938. En oljetank installerades i källaren 1957.	XXXX	Kyrkan försågs med kaminer för vedeldning 1914. Elvärme installerades 1954. Ny värmeinstallation med bänkvärmare tillkom 1992.
Ljuskronor	Ljuskronor	Ljuskronor
Äldre mässingkronor stals i februari 2000. I mittgången hänger nu kristallkronor, och i korsarmarna sentida mässingkronor. På väggarna hänger lampetter som tillverkats av Lars Holmström, Arvika, 1952	Armaturerna är ritade av Gunnar Bornö. Under åren 1988-89 tillkom en ny belysning över altaret. Under 1990-talet kompletterades även dopaltaret med ny belysning.	Elektriskt ljus installerades på 1930-talet. I vapenhuset finns en medeltida ljuskrona i järn. I kyrkorummet finns fyra stycken malmkronor från 1700-talet samt två stycken från 1950-talet.
Rumsliga kvaliteter	Rumsliga kvaliteter	Rumsliga kvaliteter
Estetiskt tilltalande. Det ovanliga mörka taket gör att kyrkan ger ett varmt intryck. Bra akustik enligt musiker.	Säffle kyrka är tidstypiskt utförd med väl integrerade utrymmen för olika verksamheter. Här finns förutom kyrksal och församlingshem också utrymmen för barn- och ungdomsverksamheter, pastorsexpedition och ett litet kapell i källarplanet. Det salsformade kyrkorummet har en stor volym med tretton meters takhöjd. En tredjedel av kyrkorummet upptas av det något förhöjda koret. Interiörerna i såväl kyrksal som andra utrymmen präglas av tegel och andra naturmaterial i form av trä, betong och sten. All armatur i kyrksalen är av mässing. Förutom den nya färgsättning som kyrkorummet fick i slutet av 1980-talet är materialen oftast obearbetade och ”råa”. Den konstnärliga utsmyckningen i form av två målade fönster och altartavlan i form trärelief besitter höga konstnärliga värden.	Estetiskt tilltalande. Kyrkan sägs ha en bra akustik.
Helhetsgestaltningen	Helhetsgestaltningen	Helhetsgestaltningen
Kyrkan har betecknats som ”ett av de bästa exemplen på den svenska barockens, av lutherska och reformerta kyrkobyggnader på kontinenten inspirerade kyrkobyggnadskonst”. Interiören ger ett ålderdomligt intryck men har förlorat något av sin ursprungskaraktär vid restaureringar, framför allt den som utfördes 1890.	Säffle kyrka är ett tidigt exempel på 1960-talets stora kyrkoanläggningar med flexibla planlösningar och rum för olika verksamheter. Exteriören präglas av en stram, sluten arkitektur och hela kyrkan har ett tidstypiskt formspråk med okomplicerade, funktionsbundna former. Kännetecknande för tiden är också användandet av råa och obearbetade naturmaterial som trä, betong och sten, samt den sparsamma konstnärliga utsmyckningen. Säffle kyrka är en byggnad av stort konstnärligt värde där modernismen kommer till vackert uttryck.	Kyrkans exteriör har fortfarande prägel av byggnadstiden och utgör en god representant för landsbygdens stenkyrkotyp i barockstil. I interiören är tre epoker av kyrkans historia tydliga; nybyggnadstidens barock, 1800-talets nyklassicism i predikstol och altarpupsats samt 1900-talets funktionsinrättade läktarunderbyggnader.
Lösa inventarier	Lösa inventarier	Lösa inventarier
•Patén och kalk av silver, tillverkade av Niclas Warneck, Karlstad, 1751. •Sockenbudskalk av silver, tillverkad av Niclas Fernöf, Kalrstad, 1746. •Två skulpterade änglar med psalmnummertavlor av Isac Schullström, 1700-tal. •Brudkrona av Wiven Nilsson, 1961. •Offerkista, 1700-tal. •Skamstock från 1700-tal. (tidigare dep. på Sågudden) •Timglas, 1700-tal. •Tennljusstakar, 1600-1700-tal. •Skulptur ”Petrus”, 1700-tal.	•Brudkrona •Nattvardskalk •Patén •Oblatask •Vaser i silver •Dopdräkt	•Malmlampett från 1600-1700-talet (samt kopia). •Ljusstakar i mässing, 1600-tal. •Bokkudde, 1866-77. •Kalk i silver från 1738, JLN, Karlstad •Sockenbudstyp 1821-20. •Altarkrucifix i bly, 1700-tal. •Solur i täljsten, 1726. •Skamstock, 1815.
Medeltida inventarier	Medeltida inventarier	Medeltida inventarier
		•Triumfkrucifix från 1300-talet. •Triumfkrucifix från 1400-talet. •Rökelsekar.
Gravminnen	Gravminnen	Gravminnen
I södra korsarmen finns ett praktfullt huvudbaner över den adliga brukspatronen Gustaf Magnus Uggle (1708-63) som grundade Svaneholms bruk. Detta kan eventuellt vara utfört av Schullström som Uggle protegerade.		På södra långhusväggen hänger ett begravningsvapen över kapten Hans Trotz (1684-1718). Begravningsvapen medfördes i adliga begravningsprocessioner och hängdes därefter upp på kyrkans väggar. På motsatta norra väggen hänger ett så kallat epitafium (en minnestavla) som Johan Gustaf von Echstedt 1795 lät sätta upp över sina föräldrar Eric G von Echstedt och Ulrica E Gadde. I vapenhuset finns flera smidda gravkors från 17-1800-talen.
Textilier	Textilier	Textilier
•Svart mässhake 1849 •Röd mässhake, 1700-tal •Kormatta komponerad av Stina Hjortzberg 1958. •Blå mässhake komponerad av Agda Österberg 1967. •Bårtäcke	•Kormatta, Ethel Halvar Andersson (förvaras ihoprullad). •Flera textila föremål av Karna Olsson.	•Kalkduk i rött sidensarge, 1773 •Kormatta komponerad av Sina Hjortzberg 1952. •Svart antependium med silvergaloner.
IMMATERIELLA KULTURVÄRDEN	IMMATERIELLA KULTURVÄRDEN	IMMATERIELLA KULTURVÄRDEN
Berättelser, sägner	Berättelser, sägner	Berättelser, sägner
•För familjen Uggle murades 1740 av murmästare Magnus Lander ett gravvalv under kyrkans kor. Enligt traditionen lär det hit gå en underjordisk gång från Svaneholms herrgård, som på katolska tiden fram till 1527 varit prästgård. •En sägen anger att de ståtliga ekarna i området mellan Svaneholm och kyrkan planterats av munkar under medeltidens slutskede •När man bestämde sig för att bygga Svanskogs kyrka kunde man inte komma överens om platsen. Man spände då ett par oxar (viktigt att de var vita med röda öron) för en stock och lät dem gå dit de vill. Där de stannade (i Svaneholm) skulle kyrkan byggas. •När klockskatten skulle ”betalas” till Gustav Vasa gick man igenom isen med klockan så att den försvann. •Tomten till nya kyrkogården skänktes av brukspatronen på Svaneholm. Detta var inte populärt så man flyttade lik om natten, i en sådan utsträckning att Länsman fick kallas in.	•"Vildmarkarna" ska ha övat bergsklättring på söderväggen och "säkrat" i korset.	•I Södra Ny berättas det om två makar som drunknade. Ryktet sa att de dränkt sig och därför kunde de inte få en kristen begravning utan begravdes norr om kyrkan en kväll. Kistorna lär ha burits över muren, eftersom självspillingar inte fick bäras genom grindarna. Det sägs att gravkullarna efter makarna länge var synliga norr om kyrkan. •Enligt sägnen byggdes den första kyrkan för de sjöfarande. Då grundstenarna som togs från Vänern skulle släpas fram spändes ett par vita tvillingoxar för släpet. Det bestämdes att där de stannade skulle kyrkan byggas. •En sten från en hällkista ska enligt informant finnas i kyrkan. Helge Kjellin anger i sina anteckningar att det ligger en stor håll framför västra porten som skollärare Berg säger ha tagits från en hällkista eller gånggrift i socknen. •Häxprocesserna i Södra Ny.
Sedvänjor	Sedvänjor	Sedvänjor

Bilaga 2 d

•Vid allhelgona ringer man för hand i lillklockan – ett slag för varje avliden, samt tänder ett ljus för var och en. •Sommartid ringer klockorna kl. 08.00 och 18.00. (I Danmark rings ”tideböner” in på detta sätt enligt Carlo).	•Askonsdag-långfredag står ett stort furukors i koret.	•Vid tacksägelse ringer man i kyrkklockan i koret, 3 x 3 slag.
Traditioner	Traditioner	Traditioner
•Hemvärnets musikkår spelar i kyrkan vart fjärde år. Traditionen delas mellan Gillberga, Långserud, Svanskog och Kila. •Svanskog är den enda kyrka i pastoratet som firar gudstjänst annandag pingst. •Konsert på midsommarafton.	•Luciakröning. •Skolavslutning (på väg att försvinna). •Födelsedagskalas för äldre anordnas i församlingshemmet.	•Annorlunda tacksägelse, se ovan. •Sedan 1970-talet har Luciafirandet varit en stark tradition som engagerar många i församlingen.
Minnen	Minnen	Minnen
•Det lär ha funnit träskulpturer i en skrub i vapenhuset, vilka eldades upp i kyrkans kamin runt år 1900. Det ska ha funnit en Moses- och en Aronskulptur samt ett krucifix.		•Stavviken var enda nödhamnen på västra sidan Vänern. Folk från skeppen gick i kyrkan i Södra Ny när de låg inblåsta över helger. •Klockornas återkomst från Södra Finnskoga 1982.
Händelser	Händelser	Händelser
•Kvarlevorna efter de som varit gravsatta i kyrkan flyttades till nordvästra hörnet av dåvarande kyrkogård på 1880-talet. •Arbetsplatsolycka vid Svaneholms bruk 1936. De tre männen är gravsatta i samma grav på begravningsplatsen. Hela Svanskog närvarade vid begravningen.	Många minns byggnationen och invigningen, liksom de jubileer som firats, t.ex. 40 och 50 år.	•Kyrkan kom från 1842 – 1970-talet att betjäna också Huggenäsborna sedan kyrkan där försållts och omvandlats till folkskola. Under 1970-talet har Huggenäs återinvigt en ny församlingskyrka.
Personhistoria	Personhistoria	Personhistoria
•Svanskog är starkt förknippat med Isac Schullström (1712-78) som under 1700-talet var en av stiftets mest produktiva bildhuggare och målare. Han var troligen av tysk börd men bodde under senare delen av livet på gården Rållsbyn, belägen fem kilometer nordost om kyrkan. Under sitt yrkesliv utsmyckade han ett 30-tal kyrkor i stiftet med bland annat altarpuppstatser och predikstolar. Hans verk kännetecknas av en överdådig prakt med skulpturer och dekorativa växtornament. Han stofferade (målade) själv sina verk vilket var ovanligt vid denna tid. •John ”Guldungen” Bryntesson. Ingick i the Three Lucky Swedes, och var när han återvände från guldgrävandet i Alaska en av Europas rikaste män. Han köpte då Svanholms herrgård och bruk. •Brukspatron Uggla.		•Rallyföraren Lars-Erik Thorp, som vilar på kyrkogården.
Synpunkter från församlingsbor	Synpunkter från församlingsbor	Synpunkter från församlingsbor
Kyrkan har en vacker placering vid Mellan-Svan och med de gamla ekarna runt om. Kyrkan är en trygg samlingsplats i "nöd och lust".	Kyrkan smälter in i omgivningen och är märkligt osynlig för att vara så stor. Den är en symbol för 1960-talets arkitektur och ideal, samt för barn- och ungdomsverksamheten som är central i stadens historia. I Säflekyrkan har man "experimenterat" med nya modeller av gudstjänster.	Kyrkan ligger i en bygd som inte har någon centralort, vilket gör kyrkan till centrum. Kyrkan är ett tydligt landmärke och syns på avstånd från flera håll. Kyrkan är en symbol för trygghet, även för dem som inte är "kyrkligt intresserade". Den symboliserar också bygdens gemensamma historia.
ÖVRIGT	ÖVRIGT	ÖVRIGT
Helge Kjellin anger i en sammanställning av uppgifter i Fernow/Norstedts beskrifning öfver Värmland att kyrkan varit en redkyrka, d.v.s. ej moderkyrka, under katolsk tid. Kyrkan tillhörde på 1300-talets senare hälft Gillberga härad (enligt tillägget till Västgötalagen), likaså hörde den till Gillberga härad 1503, enligt detta års skattebok.	I "kyrktornet" (Klockstapeln?) finns en klättervägg.	Helge Kjellin anger i en sammanställning av uppgifter i Fernow/Norstedts beskrifning öfver Värmland att kyrkan varit en redkyrka, d.v.s. ej moderkyrka, under katolsk tid. Kyrkan tillhörde på 1300-talets senare hälft Slottboo härad (enligt tillägget till Västgötalagen). Kyrkan tillhörde 1503 Näs härad, enligt detta års skattebok.